

Informatikai audit a könyvvizsgálat folyamatában

Mivel manapság gyakorlatilag minden társaság számvitele informatikai rendszereken alapszik, melyek sokszor más rendszerekből is vesznek át adatokat, ezek a rendszerek nagy mennyiségű adatokat dolgoznak fel, tárolnak, a társaság dolgozóinak túlnyomó többsége a napi munkája során kapcsolatba kerül ezekkel a rendszerekkel – adatokat rögzít, lekérdez - ezért a rendszerek hiányosságai nagymértékben befolyásolhatják a könyvvizsgálat sikerét. A könyvvizsgálóknak fel kell készülniük, hogy a hagyományos papír alapú dokumentumok helyett egyre több esetben kell támaszkodniuk az ügyfél informatikai rendszerére.

Az informatikai rendszer nem megbízható működése, jogosulatlan adatrögzítés, bizalmas adatokhoz való korlátozás nélküli hozzáférés, az adatok elvesztése, sérülése mind jelentős üzleti kockázatot jelent, a rendszer váratlan leállása pedig különösen olyan szektorokban jelent kockázatot, ahol az informatikai rendszerekbe on-line rögzítik a tranzakciókat pl. bankok, kereskedelmi cégek. A rendszer működésében egy hosszabb fennakadás komoly következményekkel járhat az üzleti folyamatok megítélésében, ezáltal a megtermelt profit tekintetében. Az informatikai rendszerben rejlő kockázatok gyakran közvetlenül nem érzékelhetők, számos esetben kisebb, nehezen megfogható jelek hívhatják fel a figyelmet a mélyebb problémák jelenlétére. Az informatikai audit során fel kell ismernünk a figyelmeztető jeleket az audit ügyfeleknél és értékelnünk kell azok hatását a pénzügyi auditra.

Az ügyfelek tevékenységének sokrétegűsége, a megnövekedett tranzakciószám miatt a rendszer alapú könyvvizsgálat egyre inkább elvárható. A társaságok nagyban függenek az informatikai rendszereiktől, amely szükségessé teszi a könyvvizsgálók számára, hogy átlássák és megértsék a releváns informatikai rendszerek működését, valamint az ezekhez kapcsolódó informatikai kontrollokat.

A legfontosabb kérdés, hogy megbízhatunk-e az informatikai rendszer által végzett ellenőrzésekben, számításokban, megbízhatunk-e az előállított adatokban, a riportokban.

A könyvvizsgálók feladata, hogy az elővizsgálat során felmérjék az ügyfél üzleti folyamatait, meghatározzák a folyamatba épített kontrollokat, azonosítsák, hogy azok manuális vagy az informatikai rendszerbe épített kontrollok. Amennyiben rendszerbe épített kontrollokat azonosítottak, akkor szükségessé válik az informatikai rendszer kontroll környezetének felmérése, amely már az informatikai auditorok feladata. A munkafolyamat hasonló a könyvvizsgálók által elvégzett folyamatfelméréshez. Az egész könyvvizsgálatra és az azonosított üzleti folyamatba épített kontrollokra hatással lévő informatikai folyamatokat tekintik át, azonosítják az ezekhez kapcsolódó IT alkalmazásokat és IT kontrollokat, majd tesztelik azokat. A tesztelés során először interjúkkal és dokumentációk vizsgálatával felmérik a kontroll kialakítását, majd az adott kontrollnak megfelelően a rendszerből lekérdezett napló fájlok, felhasználói

listák alapján tesztelik a kontroll működési hatékonyságát. Az azonosított IT kontrollok lehetnek manuálisak, automatikusak vagy ezek kombinációja. Az IT kontrollok négy területet fednek le: adatokhoz és programokhoz való hozzáférés, programváltoztatások, programfejlesztés, üzemeltetés. Az IT audit során mindegyik területről, azok megbízhatóságáról külön-külön kell véleményt mondani. Ha valamelyik terület nem hatékony, akkor IT kompenzáló kontrollokat kell keresni, illetve a könyvvizsgálókkal közösen meg kell határozni, hogy milyen egyéb tesztek elvégzése szükséges az IT kontroll hiányosságból fakadó kockázat csökkentésére.

Amennyiben az informatikai rendszer megbízható a könyvvizsgáló munka folytatatható az azonosított kontrollok tesztelésével, amely során az informatikai rendszerbe épített kontrollok tesztelésénél a legtöbb esetben ismét bevonásra kerülnek az informatikai auditorok. Az informatikai auditorok bevonása hatékonyra teszi a könyvvizsgálatot, hiszen munkájuk során több hasonló profilú ügyfélnél ugyanabban a rendszerben (pl. SAP, Oracle) azonosított kontrollokat kell tesztelniük. A szaktudásuk, tapasztalatuk, rendszer ismeretük alapján könnyen meg tudják határozni az adott ügyfélnél beállított paramétereket, azok hatását, így gyorsan választ tudnak adni az egyes kontrollok működésére. Természetesen néhány esetben, vagy nem valamelyik általánosan elterjedt informatikai rendszer esetén hosszabb ideig tart a tesztelés, de ekkor is növeli a munka hatékonyságát az informatikai tudásuk, illetve a különböző informatikai rendszerek ismerete.

A könyvvizsgálati munka során gyakran előfordul, hogy jelentős mennyiségű adatot egyszerre kell kezelni, értelmezni. Erre leggyakrabban Excel táblázatokat használunk a könyvvizsgálat során. Az Excel táblázatokban nagy mennyiségű adatot nehéz kezelni, sokszor az ügyfél informatikai rendszeréből nem lehet olyan formában kinyerni az adatokat, hogy azokat Excel táblázatba beolvassuk, illetve az Excel táblázatok használatának legfőbb hátránya, hogy a beolvasott adat szándékosan vagy véletlenül könnyen megváltoztatható, úgy hogy a felhasználó azt észre sem veszi. A nagy mennyiségű adatok elemzésére leggyakrabban, szintén az informatikai auditorok bevonásával az ACL vagy IDEA eszközöket használjuk. Többféle adatformátumot, még az informatikai rendszer kinyomtatott riportjainak szkennelt PDF formátumú lapjait is be tudja olvasni, gyorsan, átláthatóan lehet adatokat elemezni és a legfontosabb, hogy nincs lehetőség az adatok megváltoztatására. Ezt az eszközt használjuk migrációk, interfészek, log fájlok elemzésére.

Az IT audit eredményessége jelentős mértékben befolyásolja a könyvvizsgálati módszertant, a jól működő, biztonságos informatikai környezet lehetőséget teremt arra, hogy a könyvvizsgálat során támaszkodni lehessen informatikai támogatású, automatizált kontrollokra.